

СУЧАСНІ БІОЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ЕВТАНАЗІЯ

Дружук Анна Миколаївна

здобувач освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Максименко Юлія Вікторівна

доцент, кандидат біологічних наук

Житомирський державний
університет імені Івана Франка

Однією з найскладніших проблем сучасної біоетики є евтаназія, яка ставить під сумнів фундаментальні цінності людського життя, автономії та моралі. Вона означає “легку смерть” і часто розглядається як спосіб припинення невиліковних страждань. Проте суспільство, філософи, лікарі та релігійні діячі не можуть дійти згоди щодо того, чи є евтаназія морально прийнятною. Тим самим вивчається у різних галузях науки [1].

Евтаназія піднімає ряд питань автономії людини, а саме:

- Чи має особа право самостійно вирішувати питання про припинення свого життя?
- Як забезпечити справжню добровільність рішення пацієнта про евтаназію?
- Як уникнути тиску на пацієнтів з боку родичів або медичного персоналу під виглядом автономії?
- Як врахувати автономію пацієнтів, які не можуть висловити свою згоду (наприклад, у випадках коми чи когнітивних розладів)?
- Чи є евтаназія способом захисту гідності людини, якщо її автономія зводиться до життя в стражданнях?
- Чи впливає рівень розвитку медичної допомоги в країні на можливість реалізації автономного рішення про евтаназію?

Усі ці питання розрізняють добровільну, недобровільну та примусову евтаназію, що впливає на етичну оцінку дій [4].

Основні аспекти проблеми евтаназії охоплюють два види – це активна та пасивна евтаназія.

Активна евтаназія – це свідоме застосування певних дій або препаратів, які призводять до швидкого настання смерті. Також вона виражається в наступному: “вбивство з милосердя”, “самогубство, вчинене лікарем”, “фактично активна евтаназія”.

Пасивна евтаназія – це припинення медичних заходів, що підтримують життя. Наприклад відмова від штучної вентиляції легень або харчування [2].

Біоетичні норми евтаназії ґрунтуються на прагненні знайти баланс між правом людини на автономію, моральними принципами та захистом людської гідності. Вони включають низку фундаментальних принципів та критеріїв, які реагують практику евтаназії в тих країнах, де вона легалізована, або допомагають оцінювати її моральну прийнятність.

Принцип автономії ґрунтується на тому, що кожна людина має право приймати рішення щодо свого життя, включаючи вибір припинити його у випадку невиліковних страждань. Для того пацієнт повинен мати повну інформацію про свій стан, прогноз і можливі варіанти лікування. Мати можливість переглянути своє рішення на будь-якому етапі.

Принцип “не нашкодь” проводиться лише з метою припинення нестерпних страждань, коли інші методи зокрема паліативна допомога неефективні. Застовують цю евтаназію при підтверджених доказах невиліковних хвороб та нестерпного характеру страждань. Одним із ризиків є недотримання цього принципу може призводити до зловживань, коли евтаназія стає засобом економії ресурсів чи засобом тиску на пацієнта [4].

Принцип милосердя полягає у випраденій евтаназії, якщо вона є єдиним способом полегшити страждання пацієнта. Обов'язок лікаря діяти в інтересах пацієнта, зосерелжуючись на його фізичному та психологічному благополуччі. Лікар повинен упевнитися, що пацієнт відчуває нестерпний біль або страждання, які не піддаються лікуванню. Дуже важливим аспектом є межа евтаназії, яка не повинна ставати способом вирішення тимчасових труднощів, пов'язаних із емоційним станом пацієнта.

Принцип справедливості – евтаназія повинна бути доступною лише в межах чітко визначених етичних і правових норм, щоб уникнути дискримінації чи зловживань. Відрізняється однаковим доступом до евтаназії для всіх пацієнтів, які відповідають критеріям. Запобіганню соціальному чи економічному тиску, через який вразливі групи населення можуть бути змушені обирати евтаназію [1].

Отже, евтаназія залишається етично складним і дискусійним питанням, яке вимагає балансу між свободою особи, соціальною відповідальністю та моралюю. Філософські підходи до евтаназії демонструють широкий спектр поглядів, які повинні бути враховані при формуванні біоетичних та юридичних норм. Ефективна дискусія про евтаназію має ґрунтуватися на таких засадах, як: повага до людської гідності, підтримка автономії та захист права на життя [3].

Список літератури:

1. Івасів С., Рохман Б. Морально-філософські проблеми евтаназії. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія.* (15), 2020. С. 30-34.
2. Стеценко С.Г. Медичне право України: підручник / за заг. ред. С. Г. Стеценка. К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 507 с.
3. Vaksheev A. I., Turchina Z. E., Mineev V. V., Maksimov S. V., Rakhinsky D. V., Aisner L. Y. Euthanasia in modern society: the topicality, practicability, and medical aspect of the problem. *Journal of pharmaceutical sciences and research*, 10(6), 2018. P. 1360-1363.
4. Fitzgerald J. Bioethics, disability and death: Uncovering cultural bias in the euthanasia debate. In *Disability, divers-ability and legal change*. 1999. P. 267-281.